

GRUPA BADAWCZA PACTE

gr.pacte@uab.es

<http://grupsderecerca.uab.cat/pacte>

Departament de Traducció i d'Interpretació
Universitat Autònoma de Barcelona (Hiszpania)

Członkowie grupy w porządku alfabetycznym:

Allison Beeby, Luis Castillo, Olivia Fox, Anabel Galán, Amparo Hurtado Albir,
Anna Kuznik (Uniwersytet Wrocławski), Gisela Massana, Wilhelm Neunzig, Christian Olalla,
Patricia Rodríguez, Lupe Romero, Margherita Taffarel, Stefanie Wimmer.
Kierownik grupy: Amparo Hurtado Albir

**Results of PACTE's experimental research on Translation
Competence Acquisition: Knowledge of Translation and Translation Project**

**Wyniki badań eksperymentalnych grupy PACTE
na temat Akwizycji Kompetencji Tłumaczeniowej:
Wiedza o Tłumaczeniu oraz Projekt Tłumaczeniowy**

I.- WSTĘP

1. Badania grupy PACTE
2. Kompetencja Tłumaczeniowa: definicje i model teoretyczny

II.- AKWIZYCJA KOMPETENCJI TŁUMACZENIOWEJ: MODEL TEORETYCZNY I PLAN BADANIA

1. Model teoretyczny
2. Hipotezy
3. Zmienne poddane badaniu
4. Typ badania
5. Populacja eksperymentu i próba badawcza
6. Zadania eksperymentalne

III.- ZMIENNA: WIEDZA O TŁUMACZENIU

1. Definicja, instrumenty i wskaźniki
2. Instrument
3. Wyniki

IV.- ZMIENNA: PROJEKT TŁUMACZENIOWY

1. Definicja, instrumenty i wskaźniki
2. Wyniki

V.- DYNAMIZM TŁUMACZENIOWY

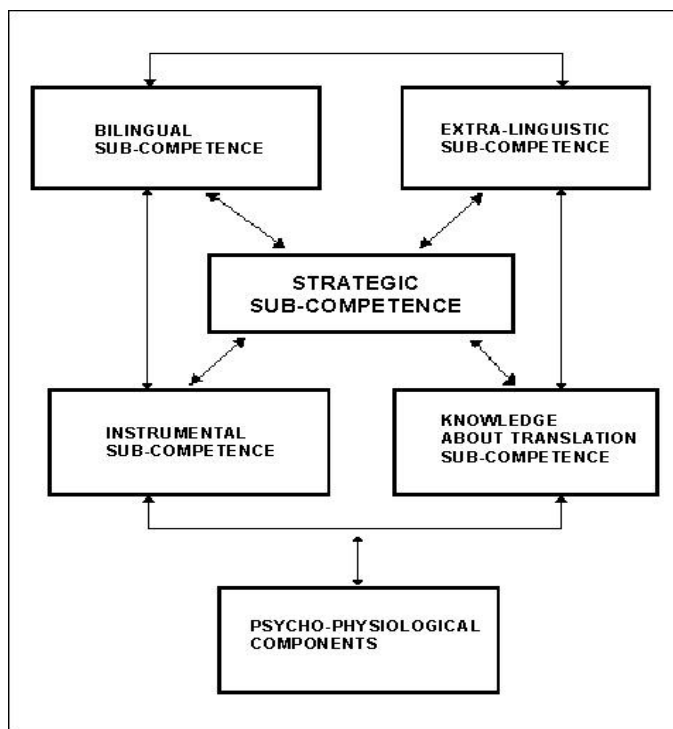
1. Wiedza o Tłumaczeniu oraz Projekt Tłumaczeniowy
2. Indeks Dynamizmu Tłumaczeniowego

VI. WNIOSKI

PUBLIKACJE:

- PACTE (2000) "Acquiring Translation Competence: Hypotheses and Methodological Problems in a Research Project", in: Beeby, A., D. Ensinger i M. Presas (eds) *Investigating Translation*, Amsterdam: John Benjamins, str. 99-106.
- PACTE (ed.) (2001) *La investigación empírica y experimental en Traductología*, Dossier especial, *Quaderns. Revista de Traducció*, Nr 6, str. 9-60.
- PACTE (2001) "La Competencia traductora y su adquisición", *Quaderns. Revista de Traducció*, Nr 6, str. 39-45.
- PACTE (2002a) "Una investigación empírico-experimental sobre la adquisición de la competencia traductora", in: Alcina Caudet, A. i Gamero Pérez, S. (eds) *La traducción científico-técnica y la terminología en la sociedad de la información*, Castellón de la Plana: Publicacions de la Universitat Jaume I, str. 125-138.
- PACTE (2003a) "Exploratory tests in a study of translation competence", *Conference Interpretation and Translation 4(2)* (2002), str. 41-69.
- PACTE (2003b) "Building a Translation Competence Model", in: Alves, F. (ed.) *Triangulating Translation: Perspectives in process oriented research*, Amsterdam: John Benjamins, str. 43-66.
- PACTE (2005a) "Primeros resultados de un experimento sobre la Competencia Traductora", in: Actas del II Congreso Internacional de la AIETI (Asociación Ibérica de Estudios de Traducción e Interpretación) *Información y documentación*, Madrid: Publicaciones de la Universidad Pontificia Comillas, str. 573-587. CD-ROM
- PACTE (2005b) "Investigating Translation Competence: Conceptual and Methodological Issues", *Meta 50 (2) Processus et cheminements en traduction et interprétation/Processes and Pathways in Translation and Interpretation*, str. 609-619.
- PACTE (2007a) "Zum Wesen der Übersetzungskompetenz. Grundlagen für die experimentelle Validierung eines Ük-Modells", in: G. Wotjak (ed.) *Quo vadis Translatologie? Ein halbes Jahrhundert universitärer Ausbildung von Dolmetschern und Übersetzern in Leipzig. Rückschau, Zwischenbilanz und Perspektiven aus der Außensicht*, Berlin: Frank & Timme, str. 327-432.
- PACTE (2007b) "Une recherche empirique expérimentale sur la compétence en traduction", in: D. Gouadec (ed.) *Actes du Colloque International: Quelle formation pour le traducteur?*, Paryż: Maison du dictionnaire, str. 95-116.
- PACTE (2008) "First results of a Translation Competence Experiment: 'Knowledge of Translation' and 'Efficacy of the Translation Process'". in: J. Kearns (ed.) *Translator and Interpreter Training. Issues, Methods and Debates*. Londyn: Continuum, str. 104-126.
- PACTE (2009) "Results of the validation of the PACTE Translation Competence model: Acceptability and Decision-making", *Across Language and Cultures 10 (2)*, 207-230. Nagroda "Excelencia Investigadora de la UAB 2010".
- PACTE (2011a) "Results of the validation of the PACTE translation competence model: Translation project and Dynamic translation index", in: O'Brien, S. (ed.) *Cognitive Explorations of Translation*. Londyn: Continuum, str. 30-53.
- PACTE (2011b) "Results of the Validation of the PACTE Translation Competence Model: Translation Problems and Translation Competence". in: Alvstad, C.; A. Hild, E. Tiselius (eds) *Methods and Strategies of Process Research: Integrative Approaches in Translation Studies*, Amsterdam: John Benjamins, str. 317-343.
- PACTE (w przygotowaniu) *Researching Translation Competence. PACTE Group*.

MODEL KOMPETENCJI TŁUMACZENIOWEJ (PACTE 2003)

KOMPETENCJA TŁUMACZENIOWA (TRANSLATION COMPETENCE): System wiedzy głównie proceduralnej, ale także i deklaratywnej, leżącej u podstaw tłumaczenia i koniecznej do jego wykonywania.

Subkompetencja dwujęzyczna (Bilingual sub-competence): Wiedza głównie proceduralna, konieczna do dwujęzycznej komunikacji. Zawiera wiedzę pragmatyczną, socjolingwistyczną, tekstową, gramatyczną i leksykalną.

Subkompetencja pozajęzykowa (Extra-linguistic sub-competence): Wiedza jawna i utajona, głównie deklaratywna, ogólna i specjalistyczna, na temat otaczającego świata. Składa się z wiedzy dwukulturowej, encyklopedycznej oraz tematycznej.

Subkompetencja wiedzy o tłumaczeniu (Knowledge of Translation sub-competence): Wiedza jawna i utajona, głównie deklaratywna, na temat zasad wykonywania tłumaczeń i praktyki zawodu tłumacza. Składa się z wiedzy o zasadach, którymi rządzi się wykonywanie tłumaczeń (jednostka tłumaczeniowa, proces tłumaczenia, metody i procedury tłumaczenia, rodzaje problemów tłumaczeniowych) oraz o praktyce zawodowej (rynek pracy, rodzaje zleceń i odbiorcy tłumaczeń, itp.).

Subkompetencja instrumentalna (Instrumental sub-competence): Wiedza głównie proceduralna, odpowiedzialna za użycie źródeł informacji dokumentalnej i narzędzi technologicznych informacyjno-komunikacyjnych (TIK) przy wykonywaniu tłumaczeń (różnego typu słowniki, encyklopedie, gramatyki, poradniki stylistyczne, teksty paralelne, korpusy elektroniczne, wyszukiwarki, itp.).

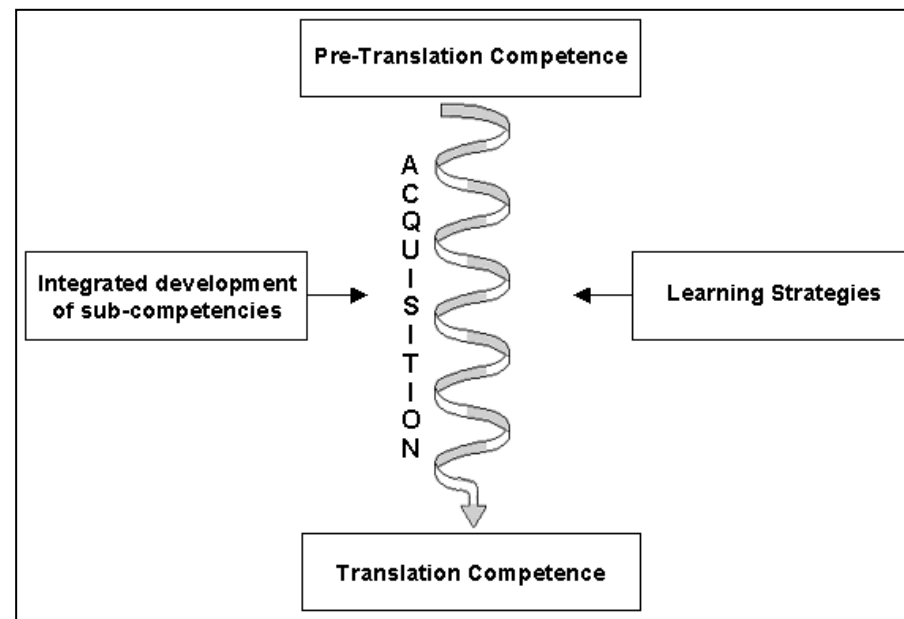
Subkompetencja strategiczna (Strategic sub-competence): Wiedza proceduralna, gwarantująca skuteczność procesu tłumaczenia oraz odpowiedzialna za rozwiązanie trudności napotkanych w trakcie tego procesu. Jest to najważniejsza subkompetencja, ponieważ wpływa na wszystkie pozostałe subkompetencje, tworząc między nimi sieć wzajemnych powiązań podczas procesu tłumaczenia. Subkompetencja strategiczna kontroluje proces tłumaczenia poprzez następujące funkcje: planowanie procesu, stworzenie założeń projektu tłumaczeniowego (wybór najbardziej odpowiedniej metody), ewaluacja całego procesu i jego częściowych wyników względem planowanego końcowego rezultatu tłumaczenia, aktywacja poszczególnych subkompetencji i wzajemna kompensacja występujących w nich braków, rozpoznanie problemów, występujących w tłumaczeniu i zastosowanie odpowiednich procedur prowadzących do ich rozwiązania.

Składniki psychofizjologiczne (Psycho-physiological components): Składniki poznawcze, postawy oraz mechanizmy psychomotoryczne. Zawierają takie elementy kognitywne jak pamięć, percepcja, uwaga i emocje oraz elementy zachowania takie jak ciekawość intelektualna, wytrwałość, dokładność, zmysł krytyczny, samoświadomość, pewność siebie i motywacja, itp., a także umiejętności takie jak kreatywność, logiczne myślenie, zdolność do analizy i syntezy, itp.

PODSUMOWANIE: zmienne zależne i ich wskaźniki (na podst. PACTE 2005a, 2005b)

Wiedza o Tłumaczeniu (Knowledge of Translation) odnosi się do subkompetencji wiedzy o tłumaczeniu	
Wskaźniki	1. Indeks Dynamizmu Wiedzy o Tłumaczeniu (Dynamic Index of Knowledge of Translation) 2. Współczynnik Spójności Wiedzy o Tłumaczeniu (Coherence Coefficient of Knowledge of Translation)
Projekt Tłumaczeniowy (Translation Project) odnosi się do subkompetencji strategicznej	
Wskaźniki	1. Indeks Całościowego Projektu Tłumaczeniowego (Dynamic Index of the overall Translation Project) 2. Indeks Dynamizmu Projektu Tłumaczeniowego dla Problemów Tłumaczeniowych (Dynamic Index of the Translation Project for Translation Problems) 3. Współczynnik Spójności Projektu Tłumaczeniowego (Coherence Coefficient of the Translation Project) + Akceptowalność tłumaczenia (Acceptability)
Rozpoznanie i Rozwiązywanie Problemów Tłumaczeniowych (Identification and Solution of Translation Problems) odnosi się do subkompetencji strategicznej i subkompetencji wiedzy o tłumaczeniu	
Wskaźniki	1. Współczynnik Percepcji Trudności (Perception of Difficulty Coefficient) 2. Rozpoznanie Prototypowych Problemów Tłumaczeniowych (Identification of Prototypical Translation Problems) 3. Scharakteryzowanie Prototypowych Problemów Tłumaczeniowych (Characterisation of Prototypical Translation Problems) 4. Współczynnik Zadolenia (Satisfaction Coefficient) + Akceptowalność tłumaczenia (Acceptability)
Podejmowanie Decyzji (Decision-Making) odnosi się do subkompetencji strategicznej i instrumentalnej	
Wskaźniki	1. Sekwencje Działań (Sequences of Actions) 2. Typ Oparcia Wewnętrznego (Type of Internal Support) + Akceptowalność tłumaczenia (Acceptability)
Skuteczność Procesu Tłumaczenia (Efficacy of the Translation Process) odnosi się do subkompetencji strategicznej	
Wskaźniki	1. Czas Całego Tłumaczenia (Total Time Taken) 2. Czas Tłumaczenia Podzielony na Etapy Pracy (Time Taken at each Stage): zapoznanie się ze zleceniem i z tekstem (orientation), wykonanie tłumaczenia (development), korekta (revision) + Akceptowalność tłumaczenia (Acceptability)
Użycie Źródeł Instrumentalnych (Use of Instrumental Resources) odnosi się do subkompetencji instrumentalnej	
Wskaźniki	1. Ilość Wykorzystanych Źródeł (Number of Resources) 2. Łączny Czas Wyszukiwań (Total Time Taken on Searches) 3. Czas Wyszukiwań Podzielony na Etapy Pracy (Time Taken on Searches at each Stage): zapoznanie się ze zleceniem i z tekstem (orientation), wykonanie tłumaczenia (development), korekta (revision) 4. Ilość Wyszukiwań (Number of Searches) 5. Różnorodność Wyszukiwań (Variety of Searches) + Akceptowalność tłumaczenia (Acceptability)

MODEL AKWIZYCJI KOMPETENCJI TŁUMACZENIOWEJ (PACTE 2000)

Tłumaczenie pojęć zawartych w modelu Akwizycji Kompetencji Tłumaczeniowej:

Pre-Translation Competence - Kompetencja Przedtłumaczeniowa

Translation Competence - Kompetencja Tłumaczeniowa

Integrated development of sub-competencies - Zintegrowany rozwój subkompetencji

Learning Strategies - Strategie uczenia się

[Tłumaczenie na język polski: dr Anna Kuznik, konsultacja: dr Monika Grabowska]